

מלחמת חרבות ברזל

תמונת מצב

*19.10.2023 |

חינוך

* הסקירה מציעה תמונת מצב עדכנית כפי שהיא מצטיירת מן המידע המצוי בידינו ביום זה.

רקע

בימים אלו מוקמת קבוצת עניין המיועדת לקרנות ותורמים פרטיים העוסקים בנושא החינוך. גורמים המעוניינים להצטרף יכולים לפנות למאיה פונר בדוא"ל Mfoner@jfunders.org. המפגש וסיכום הדברים הנ"ל הינם חלק מהנעת מהלך הקמת קבוצת העניין.

האתגר

זמן חירום כזה לטובת מהלכים להקמת קבוצת עניין של תורמים וקרנות בתחום חינוך. זה זמן שותפות. איך נראה העולם החינוכי בזמן החירום ומה תפקידן של קרנות פילנתרופיות כעת?

תמונת מצב

מעני משרד החינוך עם פרוץ המלחמה

◀ **מיידית** - בשבת 7.10.2023, כבר בשעה 10 בבוקר נפתח במערכת החינוך קו סיוע רגשי שאושש על-ידי אנשי המקצוע של השירות הפסיכולוגי הייעוצי כדי לתת מענה להורים, לתלמידים ולאנשי צוות. בקו הסיוע התקבלו פניות מתוך הקיבוצים המותקפים בזמן אמת. בשעה 12 בצהריים נפתח חדר המצב החירום: לגיבוש תמונת מצב עדכנית ולהבין את הצורך החינוכי. מאז מתכנס חדר המצב פעמיים ביום כדי לדייק מענים לאנשי החינוך עצמם. הופקו חומרים אקטואליים לשיח רגשי לתלמידים, למשפחות ומנותקי קשר; חומרים להתמודדות עם צפייה בסרטונים שמנכחים את הזוועות. נשלחת איגרת יומית. אוישו עמדות פסיכולוגים ויועצים חינוכיים.

◀ **חירומי** - הקמת **מנהלת טיפול בנפגעי מלחמה**. מעניקה סיוע ומענה לצוותי חינוך, תלמידים והורים במעגלי הפגיעה. לכל משפחה יוצמד מנהל תיק, Case manger; הקמת **מנהלת טיפול במפונים**: מתן מענה, ליווי ותמיכה למפונים.

* תמונת מצב זו מבוססת על דברים ממפגש JFN ופורום הקרנות מיום 19.10.2023 וכן על חומרים משלימים.

את המפגש הנחתה **ליסה לוי**, מובילת קבוצת עניין פילנתרופית בנושא חינוך של JFN. הדוברים במפגש היו:

- **אינה זלצמן**, סמנכ"לית בכירה במשרד החינוך, מנהלת המנהל הפדגוגי של משרד החינוך.
- **ד"ר קרן רוזנברג**, גויסה בחירום למשרד החינוך, אחראית על הקמת מנהלת הטיפול במפונים למתקני קליטה מטעם משרד החינוך.
- **אייל גלס**, סמנכ"ל מועצת ארגוני הנוער.

עקרונות פעולה

- ◀ מסר של חשיבות הלמידה מרחוק – לצרכי יציבות וחוסן, ניסיון ליצור שגרה ולצרכי העברת מסרים.
- ◀ שולחן שותפים – הטמעת פעילות במגוון אפיקים והרצאות להורים, מענים לחברה ערבית, חלוקת מחשבים.
- ◀ סיוע לרשויות הדרום – צרכים בסיסיים לאלו שלא פונו או התפנו.
- ◀ מענים רגשיים – הרבה מעגלי פגיעות – לא רק מעגל ראשון של נפגעים; אין במדינה אף אחד שלא נמצא במעגל שמכיר/יוזע וזו ממילא טראומה לאומית גם במעגלים רחוקים. מענים טיפוליים לטווח ארוך. ליווי מערך הנפגעים, משפחות שאיבדו את יקיריהם, נעדרים, בני ערובה וחסופים.
- ◀ **צרכים:** מתנדבים וכ"א – מצוי בחסר.

אוכלוסיית המפונים והמתפנים

משרד החינוך פועל להגיע לכל מתקני המפונים (בניהול פיקוד העורף ועל פי החלטת ממשלה) והמתפנים העצמאיים (הרחבת המענה ביוזמת המשרד). בכל מתקן כזה פועלים גם מספר רב של גופים התנדבותיים וחברתיים. יש לייצר שותפות. **כללי אצבע:** חיוניות הימצאות צוות קבוע לצד כל מעגלי ההתנדבות; מענה מידי SOS מלידה עד גיל 8. פעילות המשרד מתוכללת ברמת המחוז.

הצרכים – אין סופיים; ציוד, הזנה וכ"א תוספתי לצוות הוראה קבוע. למעגל הפגיעות הראשון צריך לתת מענה לטווח בינוני וארוך לרבות הקמת בתי ספר.

מורכבות – המדינה זזה לאט, אבל היא זו שצריכה לבנות ולתת את המענה ולתכלל את השותפות עם כל הגורמים שכבר מצויים בשטח בצורה תשתיתית. זהו מצב כאוטי שדורש איסוף נתונים – בכל יום נוספים מתקנים חדשים שיש לטפל בהם, נוספים צרכים חדשים, מתברר עומק השבר גם ברמת האמון של המפונים והמתפנים שלעיתים מסרבים למסור מידע מזהה. יש 200 מתקנים, חלקם ארעיים, והמשכיות הפעילות בהם היא על בסיס שבועי.

- ◀ המענים של משרד החינוך במנהלת מפונים ניתנים גם לאוכלוסיה החרדית והבדואית באופן ממוקד וייעודי.
- ◀ משרד החינוך מאפשר בניית תוכניות ומענים לפי הצורך של הקהילה ולא לפי "תוכניות משרד החינוך" – Nothing about us, without us.

חינוך א פורמלי – ארגוני הנוער

ארגונים מפוקחים, נוער מד"א, פרחי הדגל, נוער לתת, אחריי, מרכז מעשה, חוגי סיירות. 25 ארגונים בפריסה ארצית. 300,000 חניכים א-י"ב. מגוון רחב של אוכלוסיות מכל קצוות הארץ והמגזרים. בכל ארגון יש מדריך לקבוצה והנוער גדל לתוך הארגון (כמו תנועת נוער). ממילא רוב הארגונים במצב כלכלי מורכב. המשימה הראשונה שארכה כמה ימים – לשמור על קשר ולהבין את המענים לחניכים ולמשפחות; חלק מן הצרכים והמענים הם לצוות ולמשפחות; בהעדר מערכת חינוך פועלת צריך למלא חלל גדול. ארגוני הנוער ראשונים להגיב – שמירה על קשר בזום עם החניכים, חזרה לפעילות במתכונת ארעית; פועלים כמתנדבים בעמותות לתת, לשובע ועוד.

האתגר הגדול הוא לייצר שגרה בתוך החירום; צוות חסר וחלקו לא ישוב לעבודה; נדרש ליווי רגשי; מפעלי שנת השירות בחלק מן הארגונים – עוד לא ברור השלכות המלחמה על המפעל הזה.

פערים והזדמנויות

צריך לחשוב על החמרה במצב חו"ח. פינוי קו נוסף יוסיף ויעצים את הסחרור והכאוס. הפילנתרופיה יכולה וצריכה לחפש את מי שכבר התנסה ויודע להוביל ולקלוט מפונים כדי להצטרף ולהתכונן למצב של החמרה.

פערי לימוד הופכים להיות בעיה עמוקה; אי אפשר להסתפק רק בשיח רגשי; צריכה להתקיים גם למידה משמעותית. מוצע לפעול להכנת תוכנית לימודים מלאה שתעוגן בתשתית אינטרנט. למידה משמעותית חשובה גם להתמודדות עם משבר, לערך העצמי ולמשמעות.